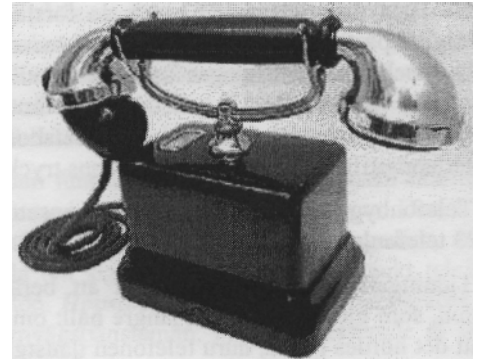

WINCRANTZ

Nu är jag ute på hal is, det är väl lika bra att jag erkänner det direkt. Jag vet egentligen nästan ingenting om telefonen jag förutsatt mig att skriva om. Därför emottages reaktioner på artikeln tacksamt.

Mig veterligen finns de apparater som vi allmänt kallar för "WINCRANTZ" inte omnämnda i någon produktkatalog från Ericsson, jag har heller inte sett någon direkt modellbeteckning på dessa trevliga små telefoner. Inte ens på det lilla schemat som sitter fastklistrat på bottenplattan står någon direkt benämning på apparaten.

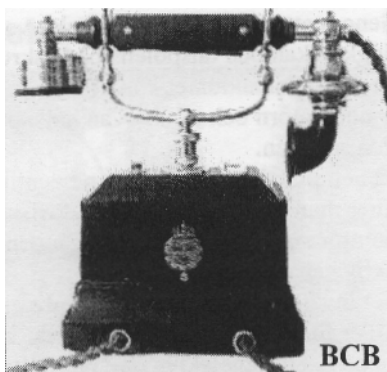

I tryck har de förekommit några gånger, dels på de två blad med bords respektive väggapparater som Ericsson låtit ge ut någon gång i något sammanhang. Bladen i fråga återfinns hos flera av oss samlare och består av ett representativt urval av telefonmodeller sorterade i kronologisk ordning, från magnettelefonen till modernare plastapparater. Varje bild är prydligt försedd med respektive apparats modellår. Bordstelefonen återfinns även på några varianter av Ericssons varumärken runt 1930. Bland annat "Ericssons anläggningsaktiebolag" och "Ericsson CONCERN" (se sid. 116 i Ericssonkrönikan).

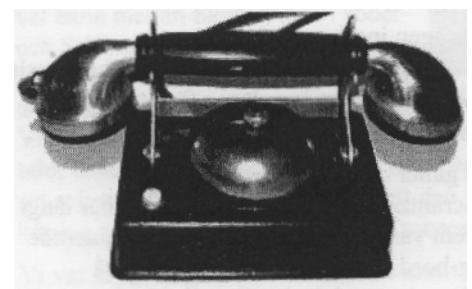
Smeknamnet "WINCRANTZ" härstammar med största sannolikhet från den man som var VD för LM Ericsson de sista åren av tjugotalet. Närmare bestämt mellan 1925 och 1930. I Ericssonkrönikan kan man läsa om Karl Fredrik Wincrantz och hans väg i företaget. K.F. Wincrantz var en karriärist och hade manövrerat sig till aktiemajoriteten men blev 1930 själv bortmanövrerad av Ivar Kreuger. Man kan mellan raderna i nyss nämnda krönika läsa sig till att Karl Fredrik kanske inte var fullt så väl sedd i Ericssonleden, men samtidigt måste det konstateras att koncernen utvecklades mycket positivt under hans ledning.

Kanske var det så att han på något vis hade en direkt inblandning i tillkomsten av dessa små telefoner, eller så var det bara en tillfällighet att teknikutvecklingen kom att sammanfalla med Wincrantz tid i ledningen för företaget. Man brukar säga att apparaterna tillverkades mellan 1928 och 1930, vilket lite styrker teorin om Karl Fredriks inblandning i apparattillkomsten. I sådana fall kan tillverkningen ha lagts ned i samband med hans avgång. Å andra sidan så påminner vissa tekniska lösningar, främst kåpans fastsättning med hjälp av klykmuttern starkt om den så kallade BCB (den bordsapparat som Ericsson tillverkade åt Stockholmstelefon), och kan då tänkas vara ett steg i LME:s utvecklingsarbete.

I början av 30-talet gjorde bakeliten sitt inträde, och detta kan ju vara anledningen till att modellen lades ned. Wincrantz-luren är ju relativt tung och måste dessutom ha varit betydligt dyrare att tillverka än dom moderna bakelitlurarna. Men hur kommer det sig i så fall att tillverkningen av de lättservade "BCB" och "Wincrantz" lades ned medan tillverkningen av tex. BC 310 (som ju var mycket krångligare uppbyggd) fick fortsätta under ytterligare ett antal år?

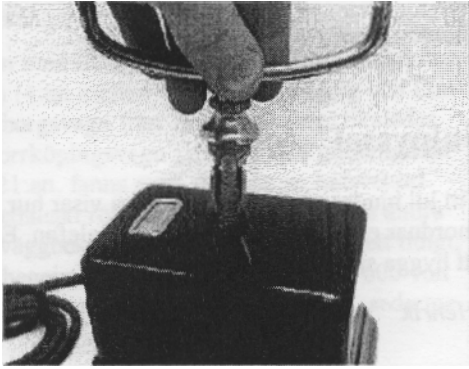

På CD-romskivan "The Ericsson files" återfinns en bild på en telefon som benämns "bordstelefon specialdesignad för Direktör Wincrantz". Det är en udda skapelse försedd med en mikrotelefon av Wincrantz-modell. Och kanske är detta hemligheten med namnet, direktören hade en specialbyggd telefon den så kallade "Wincrantztelefonen" och sedan har alla apparater med denna mycket speciella mikrotelefon i förnicklad mässing kommit att kallas på detta sätt. Hur som helst kommer Direktör Karl Fredrik Wincrantz för alltid att förknippas med en söt liten plåttelefon försedd med ytterst säregen lur.

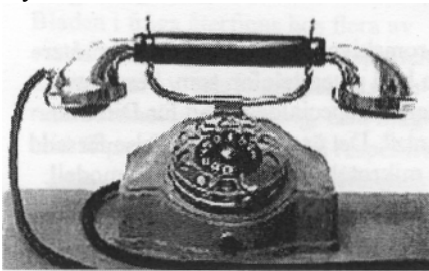
Så här långt har jag i stort sett bara levererat antaganden och spekulationer, och tyvärr får nog denna del av telefonhistorien även i fortsättningen sägas vara dold i mörker. På grund av de knapphändiga uppgifter som finns att tillgå är det naturligtvis svårt att uttala sig om hur många apparater som tillverkats, några större serier torde väl knappast ha lämnat LM-fabriken. Det är dock känt att i en mindre finsk lanseringsstad byggdes sista åren på tjugotalet ett nät med just dessa telefonapparater.

Vi ska ta och lyfta på skalet och ta en lite närmare titt på bordstelefonen. Detta är nog en av de mest genomtänkta telefoner som tillverkats. Servicevänlig så det förslår. Lossa bara en mutter så plockar du bort både klykan och höljet. Sedan är det bara två skruvar som håller kopplingsplinten. Genom att sedan lossa de två skruvar som håller ringklockan och talspolens båda

skruvar frigör man hela innandömet i telefonen. Både kondensatorn och trådhärvan hålls på plats med små snäppen. Så helt plötsligt, utan att man egentligen vet hur, sitter man där med hela det elektriska innandömet framför sig på bordet. Första gången blir det en riktig "aha-upplevelse". Det invändigt fastklistrade kopplingsschemat gäller för både AT och CB, det var bara att montera en fingerskiva om man ville ha det. Fast så här i efterhand är det lite svårare att konvertera en CB till AT, fästet för fingerskivan liknar nämligen inget man tidigare sett. Mikrotelefonen med sitt säregna yttre är lika lättjobbad den, lösa mikrofon och hörkapslar. Det är bara att lossa de förnicklade ringar som håller vardera kapslarna för att frigöra innehållet.

Vad gäller olika utföranden på Wincrantzapparaterna känner jag så här långt till fem varianter. Förutom den kombinerade vägg-bordsapparaten i trä, gjordes två bordsvarianter dels den "vanliga" bordsapparaten och sedan har jag sett bilder på en mikrotelefonväxelvariant av samma apparat. Den var betydligt lägre än den vanliga bordsapparaten, ungefär som en CD 568. Samma förhållande gäller väggtelefonerna, en väggapparat enligt bild och sedan en mindre sidoapparat väldigt lik sidoapparaten till BCV men med väggwincrantzens karakteristiska klyka.

Är det någon där ute som känner till något utöver vad jag här satt på pränt vore jag tacksam om ni ville höra er till mig, när det gäller gamla telefoner är jag kunskapstörstig.

Gunnar Modig

